

Katsomuskasvatus Joensuun varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatustaki 2 §

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on (mm.)

6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;

8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;

10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 todetaan katsomuskasvatuksesta seuraavaa:

- Tavoitteena edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan. Yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset (ml. uskonottomuus).
- Tavoitteena tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Luontevia tutustumisen tapoja ovat mm. juhlat tapahtumat ja päivittäiset tilanteet.
- Lasten ihmettelylle annetaan tilaa ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänkysymyksiä.
- Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen.

Kirkkohallituksen ja opetushallituksen ohjeet

Varhaiskasvatuksen henkilöstö vastaa katsomuskasvatuksen käytännön toteutuksesta ja toimii ammatillisesti omasta katsomuksestaan riippumatta.

Katsomuskasvatukseen ei kuulu minkään katsomuksen tai uskonnon opettamista. Katsomuskasvatus on osa kokonaisuutta. Varhaiskasvatuksessa erilaiset teemat toteutuvat läpäisevästi prosessinomaisina kokonaisuuksina. Tämä koskee myös katsomuskasvatusta. Siksi katsomukseen (uskontoon) liittyen ei voi tuoda ulkopuolelta erilaisia näkökulmia ja seurakunnan työntekijöiden satunnaiset vierailut sopivat huonosti tähän pedagogiseen ajatteluun. Lähtökohtana on päiväkodin arki ja sieltä nousevat asiat (ilmiöt) sekä lapsen kiinnostuksen kohteet.

Perinteiset juhlat varhaiskasvatuksessa

- Juhlat ovat osa vasuperusteiden mukaista pedagogista toimintaa ja suunnittelu lähtee lapsiryhmän tarpeista.

- Juhlien suunnittelussa huomioidaan lapsiryhmän kulttuurinen moninaisuus.
- Juhliin voi sisältyä joitakin uskontoon viittaavia elementtejä.
- Juhlaan mahdollisesti sisältyvän yksittäisen virren tai hengellisen laulun (esim. Enkeli taivaan tai Suvivirsi) laulamisen johdosta juhlaa ei voida uskonnollisen suvaitsevaisuuden nimissä pitää uskonnon harjoittamiseksi katsottavana tilaisuutena. (Perustuslakivaliokunnan mietintö 10/2002 vp ja 2/2014 vp).
- Huoltajia tulee tiedottaa riittävän ajoissa juhlista ja tilaisuuksista, jotka sisältävät uskonnon harjoittamisen elementtejä.
- Tarvittaessa huoltajien kanssa sovitaan lasta koskevista yksilöllisistä järjestelyistä (esim. poistuminen osaksi aikaa juhlasta), jotka tulee tehdä hienotunteisesti ja vähän huomiota herättävästi.

Pyhäkoulu ei kuulu päiväkotiin

- Perinteinen (päiväkoti)pyhäkoulu / pikkukirkko / kynttilähetki on seurakunnan omaa toimintaa, jolla on omat tavoitteensa. Tästä syystä sitä ei voi tarjota katsomuskasvatuksen vastineeksi eikä sen rinnalle.

Yhteistyö uskonnollisten yhteisöjen kanssa

- Seurakunta mainitaan Vasussa varhaiskasvatuksen yhteistyökumppanina. Tässä yhteistyössä seurakuntien ja uskonnollisten yhteisöjen tulee sitoutua noudattamaan Vasun periaatteita.
- Uskonnollinen yhteisö voi tarjota katsomuskasvatukseen yhteistyötä ja tukea, mutta on hyvä muistaa, että katsomuskasvatus on aina päiväkodin omaa toimintaa eikä siihen voi sisältyä uskonnon harjoittamista.

Uskonnolliset tilaisuudet

Uskonnolliset tilaisuudet (esim. joulun ja pääsiäiskirkot, virpomavitojen siunaus, Matka ensimmäiseen jouluun sekä muiden lapsiryhmässä edustettuina olevien uskonnollisten yhteisöjen perinteiset juhlat) tukevat positiivista uskonnonvapautta. Niissä liitytään vuodenkiertoon kuuluviin perinteisiin juhliin sekä tutustutaan eri uskontojen tapoihin ja perinteisiin. Tilaisuudet tulee suunnitella yhdessä päiväkodin kanssa vasun periaatteisiin sitoutuen.

Nämä juhlat saavat sisältää uskonnon harjoittamista. Niihin osallistuvat ne lapset, joiden vanhemmat antavat siihen luvan (uskonnosta riippumatta). Päiväkoti huolehtii luvan kysymisestä vanhemmilta ja järjestää muille lapsille korvaavan tilaisuuden.

Joensuun linjaukset

Joensuun varhaiskasvatuksessa noudatetaan yllä olevia kirkkohallituksen ja opetushallituksen ohjeita. Varhaiskasvatusta toteutetaan niiden mukaisesti seuraavalla tavalla.

Katsomuskasvatuksen periaatteet:

1. Lapsia ohjataan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin.
2. Henkilökunta toimii mallina lapsille erilaisten katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa.
3. Kaikkiin lapsi ryhmässä läsnä oleviin uskontoihin ja muihin katsomuksiin tutustutaan yhdessä
4. Yhteistyötä huoltajien kanssa tehdään kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen.

5. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteetin kehitystä.
(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016)

Perinteeseen sisältyviä uskonnollisia juhlia lukuun ottamatta toiminta tulee suunnitella siten, että kaikki lapset uskonnollisesta vakaumuksesta (ml. uskonnottomat) huolimatta voivat osallistua siihen. Kirkossa käyminen ei korvaa joulu- ja kevätjuhlaa.

Tarvittaessa huoltajien kanssa voidaan sopia lasta koskevista yksilöllisistä järjestelyistä esimerkiksi silloin, jos huoltaja ei halua lapsen osallistuvan kaikkeen juhlaan kuuluvaan ohjelmaan. Järjestelyt, kuten lapsen poistuminen juhlatilasta osaksi aikaa, tulee toteuttaa hienotunteisesti ja mahdollisimman vähän huomiota herättävästi. Järjestelyistä sovittaessa tulee ottaa huomioon lapsen turvallisuus ja lapsen tunne tilanteessa, jossa hän ei osallistuu tai osallistuu vain osaan juhlasta. Niille lapsille, jotka eivät osallistu juhlaan tai osallistuvat juhlaan vain osittain, tulee järjestää pedagogisesti ohjattua, korvaavaa toimintaa.

Yhteistyökumppani on aina toisen luona 'vieraana' sen toimintatapoja noudattaen ja kunnioittaen. Toiminta järjestetään aina yhdessä sovittu pedagogisesti perustellusti. Periaatteena on aina toimia yhdessä lapsen hyväksi.

Yhteistyössä uskonnollisten yhteisöjen kanssa noudatetaan seuraavia pelisääntöjä

1. Kumpi tahansa osapuoli voi toimia aloitteentekijänä ja yhteydenottajana. Yhdessä päiväkodin kanssa sovitaan teema ja miten se nivoutuu päiväkodin pedagogiseen toimintaan.
2. Toiveet ja sisällöt lähtevät lapsiryhmän tarpeista. Ne sovitaan ja suunnitellaan yhdessä. Mietitään, millaista toimintaa voidaan tarjota katsomuskasvatuksen rikastuttamiseen? Millaista toimintaa toivotaan tukemaan varhaiskasvatuksen katsomuskasvatusta? Mitkä ovat pedagogiset perustelut ja tavoitteet toiminnalle?
3. Varhaiskasvatus ilmoittaa lasten huoltajille riittävän ajoissa
 - toiminnan kuvaus: missä, mitä, juhlien mahdolliset uskonnolliset elementit
 - mitä vaihtoehtoinen toiminta on

Yksityiset päiväkodit Pääsky ja Tilkkutäkki toteuttavat oman vakaumuksensa mukaista toimintaa ja vastaavat siitä, että vanhempia tiedotetaan yksikön vakaumuksesta ennen palvelusopimuksen tekemistä.